

Makroøkonomisk metodologi

– i et samfundsvidenskabeligt perspektiv

Jesper Jespersen

Jurist- og
Økonomforbundets
Forlag

Makroøkonomisk metodologi

This page intentionally left blank

Jesper Jespersen

Makroøkonomisk metodologi

– i et samfundsvidenskabeligt
perspektiv

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
2007

*Makroøkonomisk metodologi
– i et samfundsvidenskabeligt perspektiv*

© 2007 by Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Alle rettigheder forbeholdes.

Mekanisk, elektronisk, fotografisk eller anden gengivelse af
eller kopiering fra denne bog eller dele heraf er ifølge
gældende dansk lov om ophavsret ikke tilladt uden
forlagets skriftlige samtykke eller aftale med Copy-Dan

Omslag: Eric Mourier

Billedet på omslaget er malet af Vecellio Tiziano ca. 1570 og har titlen
Allegori of Prudence. Henover de tre ansigter er der en inskription på latin,
der i engelsk oversættelse lyder: *To the past, the present should turn so as not to put
the future at risk*. (Photo © The National Gallery, London)

Tryk: Narayana Press, Gylling

Indbinding: Damm's Forlagsbogbinderi, Randers

Printed in Denmark 2007

ISBN 978-87-574-1742-5

*Denne afhandling er af Roskilde Universitet antaget
til offentligt forsvar for doktorgraden dr.scient.adm.
Forsvaret finder sted fredag den 9. november 2007, kl. 13.00 præcis
i Store Auditorium, bygning 01 på Roskilde Universitetscenter*

Udgivet med støtte fra Carlsbergfondet, Oticon Fonden
samt Otto Bruuns Fond

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
Lyngbyvej 17
Postboks 2702
2100 København Ø

Telefon: 39 13 55 00

Telefax: 39 13 55 55

e-mail: forlag@djoef.dk

www.djoef-forlag.dk

Indhold

Forord	13
Resumé af afhandlingen	15
Indledende kapitel. Makroøkonomiske skoler og metodologi – en introducerende oversigt	21
Prolog	21
Indledning – forskellige synsvinkler	21
Neoklassisk makroøkonomisk metodologi: Væsentlige begreber	24
Partielle ligevægte	24
Kvantitetsteorien	24
Generel ligevægtsmodel	25
Eksistensen af generel ligevægt	26
Kan en generel ligevægt realiseres?	27
Solows vækstmodel	29
Post-keynesiansk makroøkonomisk metodologi: væsentlige begreber	30
Makroøkonomisk metode og virkelighed	31
The consequences of uncertainty	32
Kan trend og cycle adskilles?	33
Er det mikroøkonomiske grundlag entydigt?	35
Den atomistiske fejlslutning	35
Metodologien spalter de makroøkonomiske teorier og modeller ..	37
Kapitel 1. Keynes-inspireret makroøkonomisk teori – i et metodologisk perspektiv	41
Indledning	41
Fra generaliseret mikroteori til egentlig makroteori	43
Generaliseret mikroteori	43
Egentlig <i>makroteori</i> og metode	45
Keynesianere efter Keynes	49
Keynesianere i modsætning til monetarister – og dog?	49

Den neoklassiske syntese – gammel-keynesianere	50
De keynesianske makroøkonometriske modeller og Lucas-kritikken	52
Ny-keynesianere → Ny-pigouvianere?	54
En teorihistorisk digression	58
Keynes og post-keynesianere	59
Indledning	59
Post-keynesianerne: macroeconomics of <i>uncertainty</i>	61
Post-keynesianere (I) – vækst, pristeori og fordeling	64
Vækst	64
Pristeori og fordeling	67
Post-keynesianere (II) – Penge og inflation	70
Monetær produktionsteori	71
Phillipskurven	72
Post-keynesianere (III) – behov for en realistisk forankret metodologi	73
Makroøkonomisk metode i moderne kontekst	75
Sammenfatning	76
Kapitel 2. Makroøkonomisk metodologi – i perspektiv af Kritisk Realisme	79
Prolog	79
Indledning om makroøkonomisk metodologi: nogle centrale problemstillinger	80
Hvorfor Realisme? – med inspiration fra Karl Popper	84
Poppers ‘three stage methodology’ og ‘three Worlds’	86
Lakatos om forskningsprogrammer	88
Popper er ikke simpel »falsifikationist«	90
Hvad er Kritisk Realisme?	91
Kort om »positivisme«	92
Kritisk realisme tilstræber kongruens mellem ontologi og epistemologi	96
Koblingen mellem World 2 og World 3	98
Kritisk realisme: at forstå den komplekse og stratificerede virkelighed	100
Kritisk realisme: Ontologi + Epistemologi → Kausale relationer ...	105
Retroduktion	108

Fra teori til praksis	111
Virkeligheden tur-retur	112
Det analytiske niveau (World 2): Aksiomer, analyse og resultater	113
At »bygge broer« mellem det reale og det analytiske niveau	115
Appendiks 2.1	118
Appendiks 2.2	120
Kapitel 3. Det makroøkonomiske landskab – et eksempel på en ontologisk reflektion	123
Den samfundsmæssigt indlejrede makroøkonomiske vision	123
Forskelle i makroøkonomisk ontologi	126
En ontologisk refleksjon	129
Det makroøkonomiske landskab	132
Makromarkeder i landskabet	134
Makromarkeder	134
Makromængder	135
Makopriser	135
Makroaktører	138
Makroøkonomiske kausalrelationer – »makro-adfærdsrelationer«	141
Sammenfatning	142
Appendiks 3.1	144
Kapitel 4. Om usikkerhed, risiko og begrænset viden	145
Indledning	146
Om usikkerhed, risiko, begrænset viden og forventningsdannelse	148
Kort om forskellen mellem usikkerhed og risiko	149
Keynes' bidrag til forståelse af risiko og usikkerhed	150
Den iboende usikkerhed	154
Hvis samfundsøkonomien formede sig som et terningspil	154
Kort sammenfatning – holdt i sandsynlighedsteoretisk terminologi	158
Mikroøkonomisk usikkerhed som fundament for makroøkonomiske adfærdsrelationer	160
Makroøkonomisk usikkerhed – en ontologisk kendsgerning	160
Sammenfatning	164
Appendiks 4.1	165

Kapitel 5. Usikkerhed og 'The economy as a whole'	169
Indledning	169
Åbne og lukkede makroøkonomiske systemer/modeller	171
Et lukket system: Den laboratorium-skabte virkelighed – uden usikkerhed	173
Et makroøkonomisk laboratorium	174
Åbne makroøkonomiske systemer	176
Parts and Wholes	179
Fra mikro- til makroteori	180
Kort om den atomistiske fejlslutning	181
Makroanalyse: Ét marked – flere markeder?	184
En integreret vare- og arbejdsmarkedsanalyse	188
Sektorbalancer er en integreret del af helheden og kan heller ikke anskues isoleret	191
Sammenfatning	193
Kapitel 6. Ligevægt og path-dependence under usikkerhed	195
Prolog – et hamskifte	195
Indledning – to adskilte positioner	197
Ligevægtsbegrebet i laboratoriemodellen	199
Ligevægt som løsning til modellen	201
Market-clearing	203
Et gravitationscenter	204
Ligevægt og usikkerhed i post-keynesiansk teori	206
Ligevægt betyder stilstand	207
En midlertidig »afsnøring« (semi-closure)	208
Ligevægt i forhold til det dybe stratum – forventningsstrukturen .	211
Path-dependent udviklingstendenser i stedet for ligevægt	215
Quaesitum omfatter både »tendencies« og »equilibrium«	217
Sammenfatning	219
Appendiks 6.1	220
Kapitel 7. Den atomistiske fejlslutning	223
Indledning: fra mikro til makro i et historisk perspektiv	223
Det mikroøkonomiske grundlag for generel ligevægtsteori	225
Keynes' mikroøkonomiske grundlag præget af usikkerhed	227
Atomistisk fejlslutning som en konsekvens af metodisk individualisme og generel ligevægt	229

Den repræsentative agent	229
Arbejdsudbud	229
Efterspørgsel efter arbejdskraft	231
Sammenfatning	232
Fra markedsniveau til makroøkonomi	232
Et isoleret arbejdsmarked	232
En øget opsparingstilbøjelighed	234
Sammenfatning	235
 Kapitel 8. Effektiv efterspørgsel – en makroøkonomisk kausalrelation 237	
Prolog	237
Indledning	238
Makroøkonomisk adfærd med en mikroøkonomisk fundering	239
The principle of effective demand	240
Virksomhedsadfærdens beskriver udbudssiden	242
Aggregate demand er bestemt af virksomhedernes forventninger	242
Markedsformens betydning	246
Effektiv efterspørgsel implicerer »profit-ligevægt«	247
Sammenfatning	249
Forskelse på keynesiansk og neoklassisk produktionsteori	249
Løn og beskæftigelse når produktionen opgøres i »wage-units« ...	252
Forudsætning om konstant wage-unit er en midlertidig »afsløring«	252
Fleksibel realløn var den teoretiske grundantagelse	253
Profitabilitet	254
Keynes' second thought	256
Forventet, ønsket og realiseret efterspørgsel	258
Den langsigtede produktivitetsudvikling	260
Sammenfatning	261
Appendiks 8.1	262
 Kapitel 9. Metodologiske perspektiver for realistisk makroøkonomisk forskning – en sammenfatning 267	
Skillelinjer	267
Ny-klassisk økonomisk teori	268
Post-keynesiansk makroteori	269
Ny-keynesiansk makroteori	271